

N:o 73.

Ank. till Riksd. kansli den 6 maj 1902, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lifräntor för vissa tjänstemän och betjente, hvilka i anledning af statens inköp af bandelen Örebro—Frövi öfvergått i statens jernvägars tjänst.

(R. A.)

Uti proposition (n:o 4) af den 25 oktober 1901 har Kongl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att till de å en i protokollet intagen förteckning upptagne, hos Örebro—Köpings jernvägsaktiebolag förut anstälde tjänstemän och betjente, hvilka numera öfvergått i statens jernvägars tjänst, finge, sedan de fyllt 65 år eller, hvad tågpersonalen beträffade, 60 år, samt under förutsättning, att vederbörande vid uppnående af nämnda ålder af 65 eller 60 år ännu qvarstode i tjänst, af jernvägstrafikmedlen utbetalas lifräntor med de i förteckningen för en hvar angifna belopp.

Till återopade statsrådsprotokollet af den 25 oktober 1901 har statsrådet och chefen för civildepartementet anfört följande:

»På sätt jag meddelade i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 6 mars 1899, hvaruti jag hemställde, bland annat, att Kongl. Maj:t måtte till Riksdagen aflåta proposition om inköp af bandelen Örebro—Frövi, hade jernvägsstyrelsen, på grund af erhållet nådigt bemyndigande, med styrelsen för Örebro—Köpings jernvägsaktiebolag förhandlat om inköp för statens räkning af bandelen Örebro—Frövi af den nämnda jernvägsaktiebolag tillhöriga jernvägen mellan Örebro och Köping. Dessa förhandlingar hade ledt till det resultat, att mellan de båda styrelserna ingåtts ett förslagskontrakt angående berörda bandels förvärfvande af svenska staten.

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 4 Saml. 1 Afd. 50 Häft. (N:is 73 och 74.) 1

I detta kontrakt hade intagits bestämmelser, bland annat, derom:

att jernvägsstyrelsen skulle, i enlighet med ett mellan styrelsen samt styrelsen för Örebro—Svartå jernvägsaktiebolag, under förutsättning, att staten förvärfvade bandelen Örebro—Frövi, upprättadt kontrakt, öfvertaga den Örebro—Köpings jernvägsaktiebolag åliggande skyldighet att jemlikt kontrakt den 27 oktober 1895 för en tid af femtio år, räknade från början af år 1897, ombesörja trafiken å jernvägen emellan Örebro och Svartå; samt

att vissa å en särskild förteckning upptagne, i Örebro—Köpings jernvägsaktiebolags tjänst vid Örebro—Köpings eller Örebro—Svartå jernväg anställde tjänstemän och betjente till ett antal af 113 skulle ega rätt att öfvergå i statens jernvägars tjänst utan minskning i de en hvar enligt samma förteckning tillkommande aflöningsförmåner, dock med förbehåll, bland annat, att de åtnöjde sig med de befattningar, som statsbaneförvaltningen åt dem anförtrodde, samt att de icke skulle vara berättigade att erhålla konstitutorial å ordinarie beställning vid statens jernvägar med ty åtföljande delaktighet i statens jernvägstrafiks pensionsinrättning samt dess enke- och pupillkassa, utan att de tills vidare skulle anställas på tre månaders ömsesidig uppsägning och att det således skulle blifva beroende på statsbaneförvaltningens pröfning i hvarje särskildt fall, huruvida de finge till ordinarie befattningar konstitueras, med rätt emellertid för dem af ifrågavarande personal, som före den 1 februari 1901 icke blifvit till ordinarie befattningar konstituerade, att af statsmedel beredas lifräntor, att utgå vid fyllda 65 år eller, hvad tågpersonal beträffade, 60 år med belopp, motsvarande omkring två tredjedelar af en hvars ordinarie aflöning, enligt förteckningen (inquartering, beklädnad och dylikt ej inräknad), allt under förutsättning, att vederbörande vid uppnåendet af sagda ålder af 65 resp. 60 år ännu qvarstode i tjänst.

Med afseende å bestämmelsen angående lifräntor hade jernvägsstyrelsen erinrat om följande:

Den i Örebro—Köpings jernvägsaktiebolags tjänst anställda personalen egde icke delaktighet i de enskilda jernvägarnes pensionskassa, utan hade bildat en egen kassa, hvartill bolaget lemnade något årligt bidrag. Från denna kassa, i hvilken jemväl verkstadsarbetare och dylike vore delegare, kunde emellertid tillfredsställande pensionering icke bestridas, utan hade praxis varit den, att, då en ordinarie tjänsteman eller betjente funnits till följd af ålder eller sjukdom icke längre kunna på ett nöjaktigt sätt fullgöra sina åligganden, honom af bolaget beviljats afsked med pension till belopp, ungefärligen motsvarande två tredjedelar af den egentliga lönen. Bolags-

styrelsen hade nu uppställt såsom ett oefftergiftigt vilkor för köpet, att staten skulle ej mindre taga viss angifven personal till ett antal af 113 i sin tjänst, utan äfven i pensioneringshänseende sörja för den del af samma personal, som i följd af sin ålder eller andra orsaker ej funnes lämpligen kunna beredas delaktighet i statens jernvägstrafiks pensionsinrättning; och hade statens mellankomst i detta senare hänseende under för handen varande förhållanden ansetts bäst kunna ske under den form, att staten åt denna del af personalen inköpte lifräntor att vid viss ålder utgå under förutsättning, att vederbörande ända till dess blefve i tjänsten kvarstående. Under antagande, att enligt regeln alla af ifrågavarande personal, som icke vore äldre än 40 år, skulle vinna inträde i statens jernvägstrafiks pensionsinrättning, kunde, enligt hvad styrelsen inhemtat, kostnaden för inköp af lifräntor till de återstående — tillsammans några och tjugtu personer — beräknas komma att uppgå till omkring 75,000 kronor, dervid premiebeloppet skulle till staten återbetalas för dem, hvilka före den för en hvar utsatta tiden toge afsked eller blefve från tjänsten entledigad. För den händelse fyra under åren 1858 och 1859 födda personer tillätes inträda i statens jernvägstrafiks pensionsinrättning, skulle emellertid kostnaden nedgå till omkring 58,000 kronor.

I mitt ofvannämnda anförande till statsrådsprotokollet tillkännagaf jag vidare, att, då enligt förslagskontraktet frågan derom, för hvilka med banan öfvertagna tjänstemän och betjente lifräntor skulle anskaffas, icke behöfde komma till slutligt afgörande förr än under år 1901, något anslag för detta ändamål icke torde böra äskas af 1899 års Riksdag.

Jemlikt min af statsrådets öfrige dåvarande ledamöter biträdda hemställen har Kongl. Maj:t genom proposition den 6 mars 1899 (n:o 62), föreslagit Riksdagen, bland annat, att till hufvudsakliga delar godkänna omförmälda förslagskontrakt angående förvärfvande för svenska statens räkning af bandelen Örebro—Frövi af Örebro—Köpings jernväg och angående öfvertagande af kontrakt om trafikerande af Örebro—Svartå jernväg.

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 10 maj 1899 meddelat, att Kongl. Maj:ts framställning af Riksdagen bifallits, har Eders Kongl. Maj:t, vid underdånig föredragning af denna skrifvelse, den 26 maj 1899 godkänt ifrågavarande båda kontrakt äfvensom anbefalt jernvägsstyrelsen att, så snart inför jernvägsstyrelsen blifvit styrkt, att kontraktet angående inköpet af bandelen Örebro—Frövi blifvit af Örebro—Köpings jernvägsaktiebolag behörigen godkänt, derom göra underdånig anmälan.

Med anledning deraf har jernvägsstyrelsen anmält, att sistberörda kontrakt blifvit, under viss förutsättning, som sedermera uppfyllts, å ordinarie

bolagsstämma med aktieegarne i Örebro—Köpings jernvägsaktiebolag den 12 maj 1899 godkändt.

Uti skrifvelse den 15 mars innevarande år (1901) har jernvägsstyrelsen derefter anfört följande:

Sedan den i kontraktet angående förvärfvande för svenska statens räkning af bandelen Örebro—Frövi angifna tid, inom hvilken konstitutorial skolat utfärdas för de hos Örebro—Köpings jernvägsaktiebolag förut anstälde, i statens jernvägars tjänst antagne tjänstemän och betjente, hvilka med hänsyn till sin ålder och andra omständigheter befunnits böra komma i åtnjutande af konstitutorial och sålunda medgifvits rätt att inträda i statens jernvägars pensionsinrättning, tilländagått, finge jernvägsstyrelsen i underdånighet anmäla, att af ifrågavarande personal nitton uti en i skrifvelsen intagen förteckning uppräknade tjänstemän och betjente icke erhållit konstitutorial å sina innehafvande befattningar och sålunda vore kontraktsevenligt berättigade att erhålla lifräntor, samt att, enligt hvad styrelsen inhemtat, kostnaden för beredande af lifräntor enligt kontraktets bestämmelser åt desse tjänstemän och betjente uppginge till en summa af 70,600 kronor 79 öre att såsom premie i lifförsäkringsanstalt erläggas den 1 juli 1901. Af statsmedel behöfde alltså för ändamålet anvisas sagda belopp att nämnda dag ställas till jernvägsstyrelsens förfogande.

Jernvägsstyrelsen funne sig dock böra alternativt ifrågasätta, huruvida icke kostnaden för ifrågavarande ändamål lämpligen kunde bestämmas att utgå af jernvägstrafikmedlen på sådant sätt, att en hvar af de å förteckningen upptagne tjänstemän och betjente förklarades berättigad att, vid den i kontraktet stadgade lefnadsåldern och under deri angifven förutsättning, af trafikmedel utfå honom kontraktsevenligt tillkommande lifränta; och ansåge sig styrelsen för sin del böra förorda, att sistnämnda förfaringssätt användes för fullgörande af förberörda, staten kontraktsevenligt åliggande förpligtelse.

Då jernvägsstyrelsens framställning inkom först den 30 mars 1901, syntes det på grund af den framskridna tiden icke lämpligt att till samma års lagtima Riksdag aflåta proposition i ämnet, utan anmodades jernvägsstyrelsen att i god tid före 1902 års lagtima riksdag inkomma med uträkning rörande det belopp, som för de beräknade lifräntornas anskaffande kunde erfordras, om inbetalningen af premien skedde den 1 juli 1902.

Till följd deraf har jernvägsstyrelsen uti underdånig skrifvelse den 10 innevarande oktober (1901), med anmälan, att samtliga de af styrelsen i dess underdåniga skrifvelse af den 15 sistlidne mars upptagne, från

Örebro—Köpings och Örebro—Svartå jernvägar öfvertagne tjänstemän och betjente, med undantag af en banvakt, hvilken afidit, fortfarande kvarstode i statens jernvägars tjänst, meddelat, att, enligt af styrelsen införskaffad upplysning, beloppet för lifröntornas anskaffande med premieinbetalning i lifförsäkringsanstalt för en gång den 1 juli 1902 uppginge till 68,640 kronor.

Uti sistberörda skrifvelse har jernvägsstyrelsen jemväl intagit följande förteckning öfver de i Örebro—Köpings jernvägsaktiebolags tjänst förut anstälde tjänstemän och betjente, hvilka, jemlikt kontraktet angående förvärfvande för svenska statens räkning af bandelen Örebro—Frövi, öfvergått i statens jernvägars tjänst, men icke erhållit konstitutorial å innehafvande befattningar, och för hvilka lifröntor alltså skulle af statsmedel beredas:

Befattning.	Namn.	Födelseår och dag.	Aflöning per år: kronor.	Lifranta: kronor.	Engångspremie att erläggas den 1 juli 1902: kronor.
Stationsinspektor	Elgstrand, G. F.	28 aug. 1855	2,400	1,600	5,600: —
»	Larsson, C. E.	27 mars 1849	2,100	1,400	6,965: —
Bokhållare	Elgstrand, A. F.	22 nov. 1859	3,000	2,000	5,797: —
»	Nilsson, A. G.	18 febr. 1868*)	1,200	800	1,626: —
Stationsmästare	Eriksson, G.	24 okt. 1850	900	600	2,690: 50
»	Lundqvist, P. J.	6 maj 1855	900	600	2,198: —
Stationskarlsförman	Flink, C.	17 apr. 1853	708	472	1,911: —
Stationskarl	Carlsson, C. A.	8 maj 1846	570	380	2,235: 50
»	Jansson, A. F.	23 apr. 1848	588	392	2,063: —
»	Thorell, G.	20 maj 1844	570	380	2,533: 50
»	Olsson, C. O.	2 aug. 1847	540	360	1,842: —
Banvakt	Olsson, O.	10 nov. 1846	615	410	2,278: —
»	Olsson, P.	14 sept. 1848	600	400	1,990: —
Lokomotivförare	Östlund, C. J.	28 aug. 1851	1,440	960	6,760: 50
»	Wallin, M. R.	4 dec. 1850	1,440	960	7,111: —
»	Thyresson, J. W.	18 febr. 1857	1,320	880	4,862: —
»	Smith, J.	15 juli 1859	1,320	880	4,251: —
»	Johnsson, J. A.	30 apr. 1851	1,200	800	5,926: —
		Summa	21,411	14,274	68,640: —

*) Har på grund af sjuklighet icke kunnat erhålla konstitutorial.

Af hvad sålunda anförts framgår, att staten är kontraktsevenligt förbunden att bereda lifräntor åt ofvan uppräknade tjänstemän och betjente. Det låter sig naturligen icke på förhand uträknas, huruvida det ställer sig billigare att nu genast inköpa dessa lifräntor hos någon enskild anstalt eller att först i den mån de år för år förfalla utbetala dem direkt af statsmedel. I likhet med jernvägsstyrelsen anser jag dock, med hänsyn till antalet till lifränta berättigade, sannolikt vara, att den senare åtgärden, hvarigenom staten i detta, liksom i så många andra fall, blir sin egen försäkringsgäfvare, ställer sig fördelaktigare för statsverket. I de premiebelopp, som skola erläggas till ett försäkringsbolag, ingå nemligen, utöfver den matematiskt beräknade kostnaden för försäkringen, äfven förvaltningskostnader samt en viss affärsvinst. Det årliga belopp, som för lifräntornas utbetalande framdeles erfordras, torde böra utgå af statens jernvägars trafikmedel.

Utskottet, som emot denna proposition ej haft något att erinra, får alltså hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 6 maj 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.